

Sygn. akt : II AKa 98/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2010 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Barbara Suchowska
Sędziowie	SSA Mariusz Żak SSA Małgorzata Niementowska (spr.)
Protokolant	Dariusz Bryła

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Tadeusza Trzęsimiecha

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2010

sprawy wnioskodawcy **A. P.** - w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego w Częstochowie sygn. akt IV K 1308/82

na skutek apelacji pełnomocnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 26 stycznia 2010 r. sygn. akt II Ko 175/08

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;
2. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt II AKa 98/10

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2010 roku, sygn. akt II Ko 175/08, Sąd Okręgowy w Częstochowie na podstawie art. 11 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, oddalił wniosek A. P. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego w Częstochowie o sygn. akt IV K 1308/82.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na nieuzasadnionym przyjęciu przez sąd pierwszej instancji, iż w stosunku do wnioskodawcy A. P. nie zaistniały przesłanki do wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia zgodnie z ustawą z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń

wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do takich ustaleń;

- obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 7 k.p.k., polegającą na przekroczeniu przez sąd pierwszej instancji zasady doświadczenia życiowego.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez uznanie wniosku A. P. w całości, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje:

Apelacja pełnomocnika okazała się niezasadna stąd też nie zasługiwała na uwzględnienie. Wbrew jej wywodom Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne w oparciu o właściwie zebrany materiał dowodowy, którego ocena nie przekracza granic zakreślonych przepisem art. 7 k.p.k i na ich bazie wywiódł słuszną i logiczną ocenę prawną roszczenia wnioskodawcy

Sąd Okręgowy w żadnym stopniu nie kwestionował treści relacji wnioskodawcy co do faktu, że został w dniu 31 sierpnia 1982 roku został zatrzymany za udział w manifestacji, a w dniu 01 września 1982 roku prawomocnym orzeczeniem Kolegium do Spraw Wykroczeń przy Prezydencie Miasta C. został uznany winnym wykroczenia z art. 50 ust.1 Dekretu z dnia 12 grudnia 1981 roku o stanie wojennym. Podobnie nie kwestionowano faktu ponownego zatrzymania wnioskodawcy A. P., a następnie jego tymczasowego aresztowania na mocy postanowienia Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Częstochowie z dnia 2 września 1982 roku pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 46 ust 1 Dekretu z dnia 12 grudnia 1981 roku o stanie wojennym. Fakty te znajdują potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, tak jak wydanie przez Sąd Rejonowy w Częstochowie wyroku umarzającego postępowanie przeciwko A. P. i jego zmiana dokonana w dniu 12 kwietnia 1983 roku przez Sąd Wojewódzki w Częstochowie skutkująca uniewinnieniem A. P. od przypisanego mu czynu.

Zgodzić się należało z sądem meriti, że istotą niniejszej sprawy było ustalenie czy zaistniały przesłanki do uwzględnienia wniosku A. P. o odszkodowanie i zadośćuczynienie w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Brzmienie art. 8 ust1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku nie pozostawia wątpliwości, co do podstaw dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia w trybie niniejszej ustawy. Uprawnienia przewidziane w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku, o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego mają więc zastosowanie w sytuacji, gdy do rehabilitacji doszło w wyniku stwierdzenia nieważności orzeczenia w trybie przewidzianym ustawą, a poniesiona i doznana szkoda wynikają z wydania orzeczenia, które zostało uznane za nieważne z mocy art. 1 ust. 1, 2 powołanej ustawy. W niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z taką sytuacją albowiem A. P. wyrokiem Sadu Wojewódzkiego w Częstochowie z dnia 12 kwietnia 1983 roku został prawomocnie uniewinniony od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Ponadto dzieląc dalsze rozważania sądu I instancji dotyczące zaistnienia przesłanek do uwzględnienia wniosku A. P. o odszkodowanie

i zadośćuczynienie w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku, przyjęć należy, iż tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy A. P. nie miało związku lub zostało zastosowane z powodu prowadzonej przez niego działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, iż przeprowadzone przezeń postępowanie nie wykazało aby A. P. prowadził tego rodzaju działalność, a wyrok Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie sygn. akt. II Kr 120/83 z dnia 12 kwietnia 1983 roku stwierdził bezpodstawność zarzutu naruszenia przepisów dekretu o stanie wojennym. Sam wnioskodawca zaprzeczył, aby podejmował jakiegokolwiek działania o charakterze niepodległościowym, a jego wkład w działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ograniczał się do udziału, jako osoby wierzącej, w mszach świętych odprawianych w intencji ojczyzny. Niemożność uznania uczestnictwa w mszach świętych za czynność ukierunkowaną na działanie opozycyjne czy niepodległościowe czyni całkowicie bezzasadnym zarzut obrony dotyczący błędnej oceny stanu faktycznego i przyjęcia, że powyższe zachowanie A. P. daje mu prawo do odszkodowania.

Przeprowadzone w sposób drobiazgowy przez sąd meriti postępowanie z wniosku A. P. o zadośćuczynienie i odszkodowanie nie wykazało także aby tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy było represją karną za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego przybierającą inne formy. Słusznie natomiast sąd I instancji rozważał możliwość dochodzenia przez wnioskodawcę odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niesłusznego tymczasowego aresztowania

Dbając o wyjaśnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności, a niewątpliwie taką okolicznością było w niniejszej sprawie to, czy podniesienie przez prokuratora zarzutu przedawnienia nie jest in concreto sprzeczne z zasadami współzycia społecznego sąd odniósł się i do tej kwestii, a rozważania i wnioski jej dotyczące zostały zaaprobowane przez sąd odwoławczy

Ocena, czy zasady współzycia społecznego zostały naruszone, czy też nie powinna opierać się na analizie zebranego w sprawie materiału dowodowego, postawy wnioskodawcy i przedstawionych przezeń przyczyn naruszenia terminu zgłoszenia roszczenia z art. 552 k.p.k. Dysponując takim materiałem, sąd meriti jest w stanie ocenić, czy w konkretnym przypadku zarzut przedawnienia stanowił nadużycie prawa, czy też nie.

Sąd dokonał tej oceny, stwierdzając, że zarzut prokuratora nie sprzeciwiał się art. 5 k.c. Ocena ta wypływała z analizy postawy wnioskodawcy w okresie od 12 kwietnia 1983 roku do 9 września 2008 roku i w opinii Sądu Apelacyjnego zasługuje na pełną aprobatę. Na uwadze należy mieć bowiem wyjątkowy charakter przepisu art. 5 k.c. wynikający z użycia w nim klauzul generalnych. Z tej przyczyny dla oceny, czy podniesiony zarzut przedawnienia nie nosi znamion nadużycia prawa, konieczne jest rozważenie z jednej strony charakteru dochodzonego roszczenia, z drugiej zaś przyczyn opóźnienia i ewentualnej dysproporcji zarzutu przedawnienia w stosunku do tych dwóch okoliczności. O ile rodzaj roszczeń wnioskodawcy ze wszech miar zasługiwałby na ochronę prawną, to wskazane przez niego przyczyny wystąpienia z wnioskiem o odszkodowanie dopiero w dniu 09 września 2008 roku

nie uzasadniają zastosowania art. 5 k.c. Podstawy takiej nie mogą stanowić, ani ewentualna nieznamość prawa, ani skupienie się na życiu rodzinnym i zawodowym. Z zeznań wnioskodawcy wyłania się wniosek, iż jedynie przez to, że nie zadbał należycie o ochronę swoich interesów i wykazał się w tym zakresie pewną nonszalancją, złożył wniosek o odszkodowanie po upływie rocznego terminu,

a w takiej sytuacji przeciwstawiony jego wnioskowi zarzut przedawnienia roszczenia nie może być zwalczany za pomocą przepisu art. 5 k.c. A. P., jako osoba dorosła i znająca zasady i reguły funkcjonowania społeczeństwa, musiał być świadomy, że bezpodstawne pozbawienie wolności jest związane z reperkusjami

dla sankcjonujących je organów państwa. Gdyby dołożył należytej staranności, bez trudu znalazłby podstawę dla dochodzenia roszczeń, a także i pomoc w tym zakresie. Wyłącznie zatem od jego woli zależne było to, iż stosowne kroki podjął dopiero po upływie 25 lat od zaistnienia podstawy do dochodzenia roszczeń od Skarbu Państwa. Podzielając stanowisko sądu I instancji, iż brak jest jakiegokolwiek podstaw do uwzględnienia wniosku A. P. o odszkodowanie i zadośćuczynienie

w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wyrok Sądu Okręgowego należało uznać
z prawidłowy i należycie uzasadniony.

Sąd Apelacyjny utrzymując zaskarżony wyrok w mocy stosownie do treści
art. 554 § 2 k.p.k. kosztami niniejszego postępowania obciążył Skarb Państwa.